

Vattenfall AB

Staff Function Communications
Public & Regulatory Affairs Sweden
169 92 Stockholm

Utbildningsdepartementet

u.registrator@regeringskansliet.se

Datum:
2019-10-25

Kontakt: Karl Bergman, Chef F&U
E-mail: karl.bergman@vattenfall.com

Telefon: +46705396005

Diarienummer: U2019/02263/UH**Synpunkter på regeringens forskningspolitik**

Vattenfall är ett ledande europeiskt energiföretag som i mer än 100 år elektrifierat industrier, levererat energi till människors hem och moderniserat vårt sätt att leva genom innovation och samarbete. Vi vill nu göra det möjligt att leva fossilfritt inom en generation. Därför driver vi omställningen till ett hållbart energisystem genom satsningar på förnybar produktion och klimatsmarta energilösningar för våra kunder. Vattenfall ägs av svenska staten.

Vattenfall har i brev från Utbildningsdepartementet och Näringsdepartementet den 24 juni 2019 inbjudits att inkomma med synpunkter på regeringens forskningspolitik, såsom den framgår av 2016 års forskningsproposition, *Kunskap i samverkan – för samhällets utmaningar och stärkt konkurrenskraft*, men även i vissa punkter i det så kallade Januariavtalet.

Vattenfall vill inledningsvis framhålla att det är mycket i forskningspolitiken som är bra. Vi stödjer ambitionen att vidmakthålla Sveriges position som ledande kunskapsnation, samtidigt som forskningspolitiken svarar mot globala och nationella utmaningar, så som dessa bland annat sammanfattas i FN:s Agenda 2030. För att Sverige skall fortsätta vara en framgångsrik industrination med stort exportberoende, och även ledande på vägen mot ett fossilfritt energisystem, är det centralt med forskning, i första hand teknisk och naturvetenskaplig sådan, av världsklass. Även riksdagens mål om att Sverige ska ha netto-noll utsläpp år 2045 driver behovet av forskning inom dessa områden.

Det är med glädje vi noterar propositionens tydliga skrivningar om att satsa på hög kvalitet och att dessutom höja densamma. Samtidigt framförs dock ett antal andra önskemål som skulle kunna komma i konflikt med kvalitetsmålet, inklusive t ex geografisk spridning av resurser. För att svenska forskargrupper skall kunna mäta sig med världseliten på utvalda områden krävs att man kan konkurrera med nationer med mycket större resurser, inklusive Kina och USA, och då måste man, i ett mindre land som Sverige, koncentrera sina satsningar. Om det övergripande målet för forskningspolitiken är att presentera lösningar på samhällets utmaningar och att stärka Sveriges konkurrenskraft, bör t ex kvalitet och relevans tydligare överordnas andra målsättningar.

Vattenfall utgår ifrån att Agenda 2030 kommer att fortsätta utgöra en viktig grund för forskningsprioriteringarna, och då särskilt de frågor som berör klimathotet. Vikten av att världen ställer om till fossiloberoende blir bara tydligare. När det gäller klimatpåverkande utsläpp från energisektorn har mycket forskning ägnats åt förnybar elproduktion och åt energieffektivisering, och det är naturligtvis angeläget att detta fortsätter.

Sedan den förra forskningspropositionen presenterades har dock perspektiven breddats, och det står allt mer klart att elektrifiering, baserat på icke klimatbelastande elproduktion, kommer att vara nyckeln till att eliminera svårbemästrade utsläpp i bl.a. transport- och industrisektorn, vilka i Sverige tillsammans står för ca två tredjedelar av klimatpåverkan. Här finns stora möjligheter att inte bara eliminera klimatutsläpp i Sverige, men också till svenska exportframgångar. Flera samarbeten mellan svenska företag, institut och högskolor har redan påbörjats, t ex HYBRIT, samarbetet för att kunna tillverka stål utan kol mellan LKAB, SSAB och Vattenfall (med Energimyndigheten som en viktig finansiär). Andra konstellationer utforskar andra processer, inklusive kemi, raffinaderi och cement.

I 2016 års proposition identifierades fem strategiska innovationsområden för särskilda satsningar och gränsöverskridande samarbete. Vattenfall utgår från att regeringen kommer att vilja fortsätta satsa strategiskt, och vi vill föreslå Klimatsmarta Industriprocesser som ytterligare ett strategiskt innovationsområde. Vi befinner oss i ett tidsfönster och har möjlighet att bygga svenskt spetskunnande och konkurrenskraft inom ett område som världen i stort snart kommer att behöva accelerera, något som bland annat uppmärksammades i regeringsförklaringen i september 2019. Klimatutmaningen nödvändiggör att även andra länder minskar eller eliminerar sina industriella utsläpp och ställer om till elproduktion utan klimatpåverkan. Detta innebär att en världsmarknad kan förväntas öppna upp i takt med att stora mängder förnybar elektricitet blir tillgänglig. Möjligheten att eliminera industriella utsläpp har naturligtvis identifierats i andra länder, och förberedelser har påbörjats, men i flera av dessa hämmas, än så länge, utvecklingen av tillgången på klimatsmart el.

För att accelerera och stärka utvecklingen inom detta område behövs fler testbäddar. Att bygga även en mindre pilotanläggning för att utveckla nya industriprocesser kräver investeringar på hundratals miljoner. För att kunna göra sådana investeringar tidigt, innan en stor marknad utvecklats, är stöd från forskningsfinansiärer nödvändigt. För att senare kunna skala upp lösningarna till industriellt relevant skala kommer ytterligare finansiering att krävas.

Förutom direkt experimentell utveckling behövs stöd och strukturkapitalutveckling baserad på grundläggande forskning, för att på djupet förstå de nya processerna, men även samhällsvetenskaplig forskning för att komma fram till vilken typ av policies, internationella överenskommelser, regleringar och styrsystem som kommer att behövas för att driva förändringarna med tillräcklig hastighet.

Slutligen: en svensk forskning av världsklass kräver internationellt samarbete. Inom EU förbereds för närvarande nästa ramprogram, Horizon Europe, som kommer att sträcka sig 2021-2027, och som kommer att inkludera forskningsfinansiering om totalt ca 100 miljarder euro. En av pelarna i programmet är att bedriva forskning som svarar mot globala utmaningar och som främjar europeisk konkurrenskraft. Man får förmoda att det kommer att vara till gagn för svensk forskning, inte minst finansieringsmässigt, om kommande forskningsproposition på lämpligt sätt samordnas med EU:s ramprogram,

Med vänlig hälsning

Vattenfall AB



Cecilia Hellner
Chef Public & Regulatory Affairs Sweden